

ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
Географічний факультет
Кафедра економічної та соціальної географії

Ірина Мандрик, Володимир Лажнік

ГЕОГРАФІЯ СВІТОВОГО
ГОСПОДАРСТВА

Методичні рекомендації до практичних занять
для студентів денної форми навчання

Луцьк – 2025

УДК 911.3:339.9(075.8)

М 23

Рекомендовано до друку науково-методичною радою
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 9 від 21 травня 2025 р.)

Рецензент: *Мищенко О. В.* – доктор географічних наук, доцент кафедри фізичної географії Волинського національного університету імені Лесі Українки

Мандрик І. П., Лажнік В. Й.

М 23 Географія світового господарства: методичні рекомендації до практичних занять для студентів денної форми навчання. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2025. 32 с.

Методичні рекомендації до практичних занять з вибіркового освітнього компонента «Географія світового господарства» розроблено для студентів 4 курсу денної форми навчання спеціальності 014.07 «Середня освіта (Географія)» освітньої програми «Середня освіта. Географія. Економіка» освітнього ступеня «бакалавр».

До кожної практичної роботи подані запитання для перевірки рівня засвоєння знань, методичні вказівки для виконання практичних завдань та перелік рекомендованої літератури.

УДК 911.3:339.9(075.8)

© Мандрик І. П., Лажнік В. Й., 2025

© Волинський національний
університет імені Лесі Українки, 2025

ПЕРЕДМОВА

Освітній компонент «Географія світового господарства» є складовим елементом блоку підготовки майбутніх фахівців першого (бакалаврського) рівні вищої освіти галузей знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальності 014 Середня освіта (Географія), освітньо-професійної програми «Середня освіта (Географія. Економіка)».

Курс висвітлює питання щодо етапів розвитку світового господарства, його функціональної та територіальної моделі, провідних трендів структурних змін під впливом науково-технічної революції. Вивчення освітнього компонента формує розуміння сучасної структурної та територіальної організації світового господарства, тенденцій у світогосподарських зв'язках. Здобувачам освіти запропоновано вивчення основних галузевих систем світового господарства: промисловості; сільського господарства, транспорту і зв'язку, сфери послуг. В межах освітнього компоненту вивчаються основні питання географії світового господарства, студенти отримують знання про предметну область цієї ланки суспільної географії, ієрархію наукових знань в географії, основні поняття наукової теорії та концепції, сутність основних географо-демосоціальних, географо-економічних та географо-політичних процесів, які розвиваються у сучасній географії світового господарства. На основі знань з теорії та методології суспільної географії студенти отримують можливість для глибшого розуміння основних теоретичних положень, законів та закономірностей територіальної організації світового господарства.

Мета освітнього компонента – формування у студентів уявлень про предметну область географії світового господарства, ознайомлення з факторами розвитку та особливостями галузевої та територіальної структури світового господарства.

Основними завданнями освітнього компонента «Географія світового господарства» є формування професійних компетенцій, що дають змогу самостійно аналізувати сутність основних положень теорій географії та знати основні тенденції сучасного розвитку світового господарства.

В результаті вивчення курсу «Географія світового господарства» згідно з вимогами освітньо-кваліфікаційної програми студенти повинні **знати**:

- основні історичні етапи розвитку світового господарства;
- природні та суспільно-географічні фактори розвитку сучасного світового господарства;
- галузеву та територіальну структуру світового господарства;
- особливості розвитку та розміщення світової промисловості, сільського господарства, транспорту, зв'язку, сфери послуг та зовнішньоекономічних зв'язків у світі;
- динаміку змін у галузевій і територіальній структурі провідних секторів (галузей) світового господарства;
- роль і місце України у сучасному світовому господарстві в контексті географічних та економічних чинників його розвитку.

В результаті вивчення курсу «Географія світового господарства» студенти повинні **вміти**:

- оперувати базовими категоріями та поняттями спеціальності;
- знати історичні етапи розвитку світового господарства;
- пояснити вплив природних і суспільно-географічних чинників на розвиток галузей світового господарства;
- пояснити особливості сучасного розвитку основних галузей світового господарства;
- виявляти особливості територіальної структури основних галузей світового господарства;
- пояснювати зміни та тенденції, які відбуваються у сучасному світовому господарстві під впливом природних й антропогенних чинників на підставі вітчизняних та зарубіжних теоретичних підходів;
- виявити місце окремих держав світу у міжнародному поділі праці;
- виявити глобальні проблеми світового господарства та визначити шляхи їх подолання;
- користуватися географічною та картографічною мовою в навчальному процесі та застосовувати алгоритми використання теоретичних положень при суспільно-географічній характеристиці окремих галузей світового господарства.

ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	Галузь знань: «01 Освіта / Педагогіка» Спеціальність: «014 Середня освіта (Географія)» Освітньо-професійна програма (Спеціалізація): «Середня освіта. Географія. Економіка.» Перший (бакалаврський) рівень освіти	Вибіркова
Кількість годин/кредитів 150/5		Рік навчання – 4
		Семестр – 8-ий
		Лекції – 10 год.
ІНДЗ: <u>немає</u>		Практичні (семінарські) – 20 год.
		Самостійна робота – 110 год.
	Консультації – 10 год.	
	Форма контролю: залік	
Мова навчання українська		

Структура навчальної програми курсу

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лекції.	Практичні роботи	Самостійна робота	Консультації	Форма контролю*/ Бали
Змістовий модуль 1.						
Теоретичні засади вивчення світового господарства.						
ТЕМА 1. Світове господарство як глобальна географічна система. Вплив НТР на структуру світового господарства.	26	2	2	20	2	ДС, РК, ІРС/4
ТЕМА 2. Природні умови та ресурси світового господарства. Населення та трудові ресурси як чинники розвитку світового господарства.	26	2	2	20	2	ДБ, ІРС/4
Разом за модулем 1	52	4	4	40	4	8
Змістовий модуль 2.						
Галузева й територіальна структура сучасного світового господарства						
ТЕМА 3. Географія світової промисловості	44	2	10	30	2	ДС, ІРС/20
ТЕМА 4. Географія сільського господарства світу	26	2	2	20	2	ДС, РЗ, ІРС/4
ТЕМА 5. Географія світового транспорту, зв'язку та зовнішньоекономічних зв'язків.	28	2	4	20	2	ДС, РЗ, ІРС/8
Модульна контрольна робота						МКР/ 60
Разом за модулем 2	98	6	16	70	6	92
Всього годин / Балів	150	10	20	110	10	100

*Форма контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв'язування задач / кейсів, ІНДЗ / ІРС – індивідуальне завдання / індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, МКР / КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

ПРАКТИЧНІ РОБОТИ

Практична робота № 1

Тема: СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО ЯК ГЛОБАЛЬНА ГЕОГРАФІЧНА СИСТЕМА

Мета: Сформулювати основні знання про світове господарство, його формування, сучасний стан, систему понять та показників, які його характеризують. Виявити вплив НТР на галузеву та територіальну структуру світового господарства.

Питання для обговорення:

1. Суть понять «світове господарство» й «світовий ринок» та їх співвідношення між собою.
2. Передумови виникнення й основні етапи розвитку світового господарства.
3. Основні риси сучасного етапу розвитку світового господарства.
4. Функціонально-галузева та геопросторова структури сучасного світового господарства.
5. Суть понять «науково-технічна революція» та «науково-технічний прогрес».
6. Характерні риси та провідні напрями вдосконалення виробництва в умовах НТР.
7. Вплив НТР на галузеву та територіальну структури світового господарства.

Практичні завдання:

1. Використовуючи навчальну літературу, охарактеризуйте етапи розвитку світового господарства, заповнивши таблицю 1.1.

Таблиця 1.1

Етапи розвитку світового господарства

Назва етапу та хронологічні рамки	Основні події

2. Схематично зобразіть функціональну модель світового господарства, виділивши центр (ядро), напівпериферію та периферію. Поясніть письмово суть цих понять.

3. Виявіть технологічні зміни у світовому господарстві, охарактеризувавши наслідки промислових революцій (таблиця 1.2).

Таблиця 1.2

Технологічні зміни світового господарства в результаті промислових революцій

Назва промислової революції та її хронологічні рамки	Основні події

4. Використовуючи дані таблиці 1.3, побудуйте кругові структурні діаграми галузевої структури ВВП країн різних соціально-економічних типів. Порівняйте їх між собою. Який тип країн має найбільш прогресивну структуру національної економіки? Відповідь обґрунтуйте.

Таблиця 1.3

**Макрогалузева структура господарства
окремих країн світу***

№ п/п	Країна	Частка галузей у структурі ВВП**		
		Сільське господарство	Промисловість	Сфера послуг
1	Чад	52,3	14,7	33,1
2	Ефіопія	34,8	21,6	43,6
3	Бруней	1,2	56,6	42,2
4	Габон	5,0	44,7	50,3
5	США	0,9	19,1	80,0
6	Австралія	2,6	27,7	69,7
7	Україна	12,2	28,6	49,2

*Складено за: List of countries by GDP sector composition. URL: <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/>

** Частка галузей подана за номінальною структурою сектору ВВП на 2017 р.

Методичні вказівки:

1. Функціональну модель світового господарства доцільно зображати у вигляді трьох кіл, які розміщені у найбільшому колі, котре відображає світове господарство загалом. До ядра слід віднести такі центри – Північноамериканський, Західноєвропейський, Азіатсько-Тихоокеанський. До напівпериферії належать нові індустріальні країни Азії та Латинської Америки, а також більшість пострадянських країн. До периферії світового господарства відносять: країни централізованої економіки (прокомуністичні), країни авторитарної економіки (арабські, африканські), країни меркантилістської економіки (латиноамериканські).

2. У кругових діаграмах питома вага явищ відкладається за годинниковою стрілкою від вертикальної лінії, проведеної від центра кола вгору. Першою бажано відкладати частку найбільш розвинуеного явища, далі – за рангом. Кут у $3,6^{\circ}$ відповідає 1 %.

Рекомендована література:

1. Безуглий В. В. Регіональна економічна та соціальна географія світу : посібник. К. : Вид. центр «Академія», 2003. С. 18–21.

2. Блій Г. де, Муллер П., Шаблій О. Географія: світи, регіони, концепти ; пер. з англ. ; передмова та розділ «Україна» О. І. Шаблія. К. : Либідь, 2004. 740 с.

3. Географія світового господарства (з основами економіки) : навч. посіб. / Я. Б. Олійник та ін. ; за ред. Я. Б. Олійника, І. Г. Смирнова. Київ : Знання, 2011. С. 27–36, 62–83.

4. Голиков А. П., Олійник Я. Б., Степаненко А. В. Вступ до економічної і соціальної географії. Київ : Либідь, 1996. С. 159–168.

5. Довідковий атлас світу / В. В. Молочко, Ж. Є. Бонк, І. Л. Дрогушевська та ін. Київ : ДНВП «Картографія», 2010. 328 с.

6. Економічна і соціальна географія світу : навч. посібник / за ред. С. П. Кузика. Львів : Світ, 2002. С. 111–119.
7. Кузик С. П., Мамчур О. І., Ванда І. В. Географія світового господарства : навч. посібник. Львів : Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка, 2014. С. 18–41, 112–114.
8. Мандрик І. П. Географія світового господарства : конспект лекцій. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2021. С. 5–31.
9. Сюткін С. І. Вплив науково-технічної революції на галузеву і територіальну структуру світового господарства. *Наукові записки СумДПУ імені А. С. Макаренка. Географічні науки*. Вип. 10. 2019. С. 110–119.
10. Сюткін С. І. Курс лекцій з географії світового господарства. Суми : СумДПУ, 2020. С. 7–29.
11. Топчієв О. Г. Основи суспільної географії : навч. посібник. Одеса : Астропринт, 2009. С. 282–304.
12. List of countries by GDP sector composition. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_countries_by_GDP_sector_composition

Практична робота № 2

Тема: ПРИРОДНІ ТА ТРУДОВІ РЕСУРСИ ЯК ЧИННИКИ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Мета: вивчити особливості розміщення та запаси природних і трудових ресурсів світу; проаналізувати основні демографічні показники світу та окремих країн і регіонів; удосконалити вміння та навички студентів роботи з статистичними, картографічними та графічними матеріалами.

Питання для обговорення:

1. Паливно-енергетичні ресурси світу та їх вплив на розвиток світової економіки.
2. Рудні та нерудні корисні копалини світу.
3. Земельні, ґрунтові, водні та біологічні ресурси світу.
4. Територіальні поєднання світових природних ресурсів.
5. Динаміка чисельності населення світу та сучасна демографічна ситуація.
6. Статева та вікова структура населення та їх вплив на розвиток світової економіки.
7. Географія світових міграцій та трудових ресурсів світу.

Практичні завдання:

1. Використовуючи довідковий матеріал, карти атласів, навчальну літературу нанесіть на контурну карту світу найбільші нафтогазоносні провінції та вугільні басейни. Назвіть країни, які мають найбільші запаси паливно-енергетичних ресурсів.
2. Використовуючи карти атласів та навчальну літературу, складіть таблицю 2.1 «Країни світу, що володіють найбільшими запасами основних видів мінеральних ресурсів». Назвіть першу десятку країн. Зробіть письмові висновки.

Таблиця 2.1

**Країни світу, що володіють найбільшими запасами
основних видів мінеральних ресурсів**

Вид мінеральної сировини	Країни
Нафта	
Природний газ	
Кам'яне вугілля	
Залізні руди	
Боксити	
Мідні руди	
Марганцеві руди	
Хромові руди	
Олов'яні руди	
Золото	
Алмази	
Калійні солі	
Фосфорити й апатити	
Самородна сірка	

3. За даними таблиці 2.2 побудуйте кругові діаграми структури земельного фонду світу та його регіонів. Назвіть материки та регіони, які мають найбільш і найменш сприятливу структуру земельного фонду.

Таблиця 2.2

Структура земельного фонду материків і частин світу, %

Регіон	Населені пункти, промислові об'єкти, транспортні мережі	Рілля та багаторічні насадження	Сіножаті та пасови- ща	Ліси (в т. ч. штучні)	Невгіддя та внутрішні водойми
Європа	5	32	19	26	18
Азія	2	21	15	21	41
Африка	1	11	23	26	39
Північна Америка	3	12	18	33	34
Південна Америка	1	8	19	47	25
Австралія та Океанія	1	5	51	8	35
Світ загалом	3	11	23	30	33

4. На основі даних таблиці 2.3 побудуйте графіки динаміки народжуваності населення й поясніть причини відмінних величин народжуваності у різних типологічних групах країн.

Таблиця 2.3

Динаміка народжуваності населення в окремих країнах світу, ‰

Країна	Роки								
	1955-1959	1965	1970	1981	1989	2006	2014	2020	2023
Польща	27,1	17,3	16,8	18,9	15,0	10,0	10,0	10,0	8,3
США	24,6	19,4	18,2	15,9	15,0	14,0	13,0	12,0	12,2
Франція	18,4	17,8	16,7	14,9	14,0	13,0	13,0	11,0	11,6
Йорданія	40,0	48,1	48,9	49,3	39,2	29,0	34,0	22,0	22,4
Туніс	42,8	44,3	36,2	35,0	22,0	17,0	19,0	17,0	14,1
Україна	16,0	15,3	15,2	14,6	13,3	9,8	10,8	9,3	8,8

5. Доповніть таблицю 2.4 «Географічний розподіл трудових мігрантів за статтю в 2019 р.», порахувавши частку чоловіків і жінок у кожному регіоні. Проаналізуйте показники. Зробіть висновки.

Таблиця 2.4

Географічний розподіл трудових мігрантів за статтю в 2019 р.

Регіон	Загальна кількість, млн осіб	Чоловіків, млн осіб	%	Жінок, млн осіб		%
Арабські країни	23,0	18,0		5,0		
Центральна та Західна Азія	8,0	4,0		6,0		
Східна Азія	6,0	3,5		2,5		
Східна Європа	14,0	6,0		8,0		
Латинська Америка та Карибський басейн	4,0	2,5		1,5		
Північна Африка	2,0	1,7		0,3		
Північна Америка	37,5	20,0		17,5		
Північна, Південна та Західна Європа	39,0	19,0		20,0		
Південно-Східна Азія та Тихоокеанський регіон	12,0	6,5		5,5		
Південна Азія	7,0	6,0		1,0		
Африка на південь від Сахари	12,0	8,0		4,0		

Методичні вказівки:

1. У кругових діаграмах частка явищ відкладається від вертикальної лінії, проведеної від центра кола вгору за годинниковою стрілкою. Першою бажано відкладати частку найбільш розвинуеного явища, далі – за рангом. Кут у $3,6^{\circ}$ відповідає 1 %.

2. У графіках по горизонталі через 1 см відкладаються роки, по вертикалі – коефіцієнти народжуваності (смертності) населення на 1000 жителів. Графіки для кожної країни будуються різним кольором

Довідковий матеріал:

Найважливіші басейни паливних корисних копалин:

1. *Нафтогазоносні:* Північноаляскінський (США), Затоки Кука (на південь від Аляски), Каліфорнійський, Західний внутрішній (штати Оклахома, Міссурі, Техас – США), Передаппалацький, Мексиканської затоки, дельта р. Маккензі – море Бофорта, Західно-Канадський; Верхньоамазонський (Колумбія, Еквадор); Західносибірський (Тюмень, Росія); Каспійського моря;

Північноморський (Велика Британія, Норвегія), Аквітанський (Франція), Центральноевропейський, Адріатично-Іонічний, Сахаро-Середземноморський, басейн Гвінейської затоки; басейн Перської затоки, Бенгальський (Індія), Нижньоіндійський (північний захід Індостану, північ Аравійського моря), Саравакський (Малайзія, Бруней, Індонезія); Внутрішній Східноавстралійський.

2. *Вугільні:* Фушунський (Китай), Аппалацький (США), Рурський (Німеччина), Силезький (Польща), Донбас (Україна), Кузнецький, Кансько-Ачинський, Тунгуський, Печорський (Росія), Південноафриканський.

Рекомендована література:

1. Безуглий В. В. Регіональна економічна та соціальна географія світу : посібник Київ : Вид. центр «Академія», 2003. С. 618–641.
2. Блій Г. де, Муллер П., Шаблій О. Географія: світи, регіони, концепти ; пер. з англ.; передмова та розділ «Україна» О. І. Шаблія. Київ : Либідь, 2004. 740 с.
3. Географія світового господарства (з основами економіки) : навч. посіб. / Я. Б. Олійник та ін. ; за ред. Я. Б. Олійника, І. Г. Смирнова. Київ : Знання, 2011. С. 110–138, 158–187.
4. Гірничий енциклопедичний словник : у 3-х т. / за ред. В. С. Білецького. Донецьк : Східний вид. дім, 2004. Т. 3. 752 с.
5. Голиков А. П., Олійник Я. Б., Степаненко А. В. Вступ до економічної і соціальної географії. Київ : Либідь, 1996. С. 159–168.
6. Довідковий атлас світу / В. В. Молочко, Ж. Є. Бонк, І. Л. Дрогушевська та ін. К. : ДНВП «Картографія», 2010. 328 с.
7. Економічна і соціальна географія світу : навч. посібник / за ред. С. П. Кузика. Львів : Світ, 2002. С. 67–110.
8. Кузик С. П., Мамчур О. І., Ванда І. В. Географія світового господарства : навч. посібник. Львів : Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка, 2014. С. 42–52.
9. Мандрик І. П. Географія світового господарства : конспект лекцій. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2021. С. 32–62.
10. Сюткін С. І. Курс лекцій з географії світового господарства. Суми : СумДПУ, 2020. С. 30–54.
11. Топчієв О. Г. Основи суспільної географії : навч. посібник. Одеса : Астропринт, 2009. 560 с.
12. List of countries by birth rate. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_countries_by_birth_rate

Практична робота № 3

Тема: ПАЛИВНО-ЕНЕРГЕТИЧНИЙ КОМПЛЕКС СВІТУ

Мета: визначити структуру паливно-енергетичного та електроенергетичного балансу світу; визначити країни – найбільші виробники нафти, природного газу й вугілля; удосконалювати вміння та навички роботи зі статистичним, картографічним і графічним матеріалом.

Питання для обговорення:

1. Структура паливно-енергетичного балансу світу.
2. Географія вугільної промисловості світу.
3. Нафтова та нафтопереробна промисловість світу.
4. Географія газової промисловості світу.
5. Структура світової електроенергетики.
6. Географія світової електроенергетики.

Практичні завдання:

1. За даними таблиці 3.1 побудуйте кругову діаграму «Структура паливно-енергетичного балансу світу». Письмово проаналізуйте структуру паливно-енергетичного балансу світу. Які зміни, на вашу думку, відбудуться у структурі паливно-енергетичного балансу в майбутньому?

Таблиця 3.1

Структура паливно-енергетичного балансу світу

Вид палива	Питома вага, %
Нафта	38,6
Вугілля	28,7
Природний газ	22,1
Ядерне паливо	6,9
Гідроенергія	3,7
Усього	100,0

2. Позначте на контурній карті трьома різними типами штриховки (вертикальна, горизонтальна, коса) країни, які входять до «десятки» найбільших виробників нафти, природного газу та вугілля у світі (табл. 3.2), Зафіксуйте випадки перекриття двох або трьох штриховок. Вкажіть ці країни.

Таблиця 3.2

Країни – найбільші виробники нафти, природного газу та вугілля у світі (2023 р.)

№ з/п	Нафта	Природний газ	Вугілля
1.	США	США	Китай
2.	Саудівська Аравія	Росія	Індія
3.	Росія	Іран	Індонезія
4.	Канада	Китай	США
5.	Китай	Канада	Росія
6.	Ірак	Катар	Австралія
7.	Іран	Австралія	ПАР
8.	ОАЕ	Саудівська Аравія	Казахстан
9.	Бразилія	Норвегія	Німеччина
10.	Кувейт	Алжир	Польща

3. За даними таблиці 3.3 побудуйте кругову діаграму структури світового виробництва електроенергії (за типами електростанцій). Зробіть аналіз діаграми й поясніть чому склалася така сучасна структура.

Таблиця 3.3

Структура світового виробництва електроенергії

Тип електростанцій	Частка у виробництві електроенергії, %
ТЕС	63
ГЕС	20
АЕС	17
Інші	менше 1

4. Користуючись картами атласів та даними таблиці 3.4, нанесіть на контурну карту світу найбільші ГЕС у світі. Вкажіть просторові особливості їх розміщення.

Найпотужніші ГЕС світу (2023 р.)

Назва	Потужність, млн кВт	Річка	Країна
Три ущелини (Санься)	22,5	Янцзи	КНР
Байхетань	16,0	Янцзи	КНР
Ітайпу	14,0	Парана	Бразилія/Парагвай
Сілоду	13,86	Янцзи	КНР
Белу-Монті	11,233	Шінгу	Бразилія
Гурі	10,235	Кароні	Венесуела
Удунедє	10,2	Янцзи	КНР
Тукуруї	8,37	Токантінс	Бразилія
Сянцзяба	7,8	Янцзи	КНР
Гранд-Кулі	6,8	Колумбія	США
Саяно-Шушенська	6,4	Єнісей	Росія
Красноярська	6,0	Єнісей	Росія

Методичні вказівки:

У кругових діаграмах частка явищ відкладається від вертикальної лінії, проведеної від центра кола вгору за годинниковою стрілкою. Першою бажано відкладати частку найбільш розвиненого явища, далі – по рангу. Кут у $3,6^0$ відповідає 1 %.

Рекомендована література:

1. Безуглий В. В. Регіональна економічна та соціальна географія світу : посібник К. : Вид. центр «Академія», 2003. С. 618–641.
2. Блій Г. де, Муллер П., Шаблій О. Географія: світи, регіони, концепти ; пер. з англ.; передмова та розділ «Україна» О. І. Шаблія. К. : Либідь, 2004. 740 с.
3. Географія світового господарства (з основами економіки) : навч. посіб. / Я. Б. Олійник та ін. ; за ред. Я. Б. Олійника, І. Г. Смирнова. Київ : Знання, 2011. С. 116–119, 144–156, 203–230.
4. Довідковий атлас світу / В. В. Молочко, Ж. Є. Бонк, І. Л. Дрогушевська та ін. К. : ДНВП «Картографія», 2010. 328 с.
5. Економічна і соціальна географія світу : навч. посібник / за ред. С. П. Кузика. Львів : Світ, 2002. С. 120–125, 161–165
6. Кузик С. П., Мамчур О. І., Ванда І. В. Географія світового господарства : навч. посібник. Львів : Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка, 2014. С. 115–131.
7. Мандрик І. П. Географія світового господарства : конспект лекцій. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2021. С. 66–73.
8. Сюткін С. І. Курс лекцій з географії світового господарства. Суми : СумДПУ, 2020. С. 56–68.

Практична робота № 4

Тема: ГЕОГРАФІЯ СВІТОВОЇ МЕТАЛУРГІЇ

Мета: визначити основні чинники розміщення галузей металургії світу; охарактеризувати галузеву структуру металургійного комплексу світу; визначити найбільші країни-виробники та експортери чорних і кольорових металів; удосконалити навички роботи з картографічним, графічним і статистичним матеріалом.

Питання для обговорення:

1. Галузева структура металургійного комплексу світу.
2. Чинники розміщення підприємств чорної та кольорової металургії. Як під впливом НТР змінилася роль окремих чинників?
3. Географія чорної металургії світу.
4. Класифікація кольорових металів та їх роль у сучасній економіці й техніці.
5. Географія окремих галузей кольорової металургії.
6. Перспективи розвитку окремих галузей металургійного комплексу.

Практичні завдання:

1. Письмово поясніть терміни: «конструкційні матеріали», «легування», «рафінування», «домна», «мартен», «агломерат», «концентрат», «кокс», «флюс», «шихта», «скрап», «глинозем».
2. Нанесіть на контурну карту найбільші у світі родовища залізної, мідної руди та бокситів. Країни, які входять до «Топ-10» по кожному з трьох названих видів рудної сировини (таблиця 4.1), позначте на контурній карті трьома різними типами штриховки. Зафіксуйте випадки перекриття штриховок. Назвіть ці країни.

Таблиця 4.1

Країни – найбільші виробники залізної й мідної руд та бокситів у 2023 р.

№ з/п	Залізна руда	№ з/п	Мідна руда	№ з/п	Боксити
1	Австралія	1	Чилі	1	Австралія
2	Китай	2	Перу	2	Гвінея
3	Бразилія	3	ДР Конго	3	КНР
4	Індія	4	КНР	4	Бразилія
5	Росія	5	США	5	Індія
6	Україна (2021 р.)	6	Росія	6	Індонезія
7	Канада	7	Індонезія	7	Ямайка
8	Казахстан	8	Австралія	8	Росія
9	ПАР	9	Замбія	9	Саудівська Аравія
10	Іран	10	Мексика	10	Казахстан

3. На основі статистичних даних таблиці 4.2 розрахуйте частки країн у світовому виробництві сталі в 2024 р., запишіть їх у відповідну колонку та побудуйте структурну діаграму світового виробництва сталі. Поясніть чому Україна різко зменшила виробництво сталі, адже в 2013 р. вона виробила 32,8 млн т сталі й займала 10-те місце у світі.

Таблиця 4.2

Країни – найбільші виробники сталі у 2024 р.

№ п/п	Країна	Виплавка сталі, млн т	Частка у світовому виробництві, %
1	Китай	1005,1	
2	Індія	149,6	
3	Японія	84,0	
4	США	79,4	
5	Росія	70,7	
6	Південна Корея	63,5	
7	Німеччина	37,2	
8	Туреччина	36,9	
9	Бразилія	33,7	
10	Іран	30,9	
22	Україна	7,6	
	Інші країни	282,6	
	Світ загалом	1881,4	

4. Використовуючи карти атласу, навчальну літературу та інтернет-джерела, заповніть таблицю 4.3 «Найбільші країни–виробники провідних кольорових металів». Порівняйте їх з ієрархією країн-виробників рудних концентратів, зробіть висновки.

Таблиця 4.3

Найбільші країни – виробники провідних кольорових металів у 2023 р.

№ з/п	Топ-10 з виплавки первинного алюмінію	№ з/п	Топ-10 з виплавки міді	№ з/п	Топ-10 з виплавки цинку
1	КНР	1	Чилі	1	КНР
2	Індія	2	Перу	2	Перу
3	Росія	3	ДР Конго	3	Австралія
4	Канада	4	КНР	4	Індія
5	ОАЕ	5	США	5	США
6	Бахрейн	6	Росія	6	Мексика
7	Австралія	7	Індонезія	7	Болівія
8	Норвегія	8	Австралія	8	Казахстан
9	Бразилія	9	Замбія	9	Росія
10	Малайзія	10	Мексика	10	ПАР

Рекомендована література:

1. Географія світового господарства (з основами економіки) : навч. посіб. / Я. Б. Олійник та ін. ; за ред. Я. Б. Олійника, І. Г. Смирнова. Київ : Знання, 2011. С. 232–243.
2. Довідковий атлас світу / В. В. Молочко, Ж. Є. Бонк, І. Л. Дрогушевська та ін. К. : ДНВП «Картографія», 2010. 328 с.
3. Економічна і соціальна географія світу : навч. посібник / за ред. С. П. Кузика. Львів : Світ, 2002. С. 125–129.
4. Мандрик І. П. Географія світового господарства : конспект лекцій. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2021. С. 73–77.
5. Сюткін С. І. Курс лекцій з географії світового господарства. Суми : СумДПУ, 2020. С. 60–74.
6. Mineral Commodity Summaries 2024. Reston, Virginia : U.S. Geological Survey, 2024. 212 p. DOI: <https://doi.org/10.5066/P144BA54>

Практична робота № 5

Тема: ГЕОГРАФІЯ СВІТОВОГО МАШИНОБУДУВАННЯ

Мета: визначити чинники розміщення галузей машинобудування; охарактеризувати галузеву структуру машинобудування світу; визначити найбільші країни-виробники та експортери продукції машинобудування; удосконалити навички роботи з картографічним, графічним і статистичним матеріалом.

Питання для обговорення:

1. Історія зародження та диверсифікації машинобудування світу. Співвідношення між «старими», «новими» та «новітніми» галузями машинобудування.
2. Географія транспортного машинобудування світу.
3. Географія точного та електротехнічного машинобудування світу.
4. Особливості розвитку та розміщення сільськогосподарського машинобудування у світі.
5. Військово-промисловий комплекс світу.
6. Основні елементи територіальної структури машинобудування світу.
7. Головні машинобудівні райони світу.

Практичні завдання:

1. Заповніть таблицю 5.1 прикладами галузей машинобудування.

Таблиця 5.1

Структура сучасного машинобудування з погляду НТР

«Старі» галузі	«Нові» галузі	«Новітні» галузі

2. Доповніть таблицю 5.2, розрахувавши частку Топ-12 країн за виробництвом автомобілів у 2019 та 2023 рр. Зробіть аналіз і вкажіть країни з найбільшими темпами зростання та зменшення обсягів виробництва та причини змін у рейтингу країн. Користуючись інтернет-джерелами, назвіть найбільші автомобільні компанії світу, їх штаб-квартири та обсяг виробництва автомобілів у 2020–2024 рр.

Таблиця 5.2

Найбільші країни – виробники автомобілів у світі в 2019 та 2023 рр., тис. одиниць*

№ з/п	Країна**	Вироблено автомобілів у 2019 р., тис. одиниць	Частка у світовому виробництві в 2019 р., %	Вироблено автомобілів у 2023 р., тис. одиниць	Частка у світовому виробництві в 2023 р., %	
1	Китай	25 721		30 161		
2	США	10 880		10 612		
3	Японія	9684		8997		
4	Німеччина	4661		4109		
5	Індія	4516		5852		
6	Мексика	3987		4002		
7	Південна Корея	3951		4244		
8	Бразилія	2945		2325		

9	Іспанія	2822		2451		
10	Франція	2202		1505		
11	Таїланд	2014		1842		
12	Канада	1917		1553		
	Інші країни	16 487		15 894		
	Світ	91 787	100	93547	100	

* Сумарні цифри включають легкові автомобілі, легкі комерційні транспортні засоби, мікроавтобуси, вантажівки, автобуси та міжміські автобуси.

** Складено за: List of countries by motor vehicle production. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_countries_by_motor_vehicle_production

3. Використовуючи картографічні джерела та навчальну літературу, заповніть таблицю 5.3, вказавши основні чинники розміщення та найбільші країни-виробники; для важкого машинобудування – райони розміщення. Зробіть висновки.

Таблиця 5.3

Галузева та територіальна структура світового машинобудування

Галузі та підгалузі машинобудування	Чинники розміщення	Основні країни та райони
Важке машинобудування		Рейнсько-Рурський (ФРН).....
Загальне машинобудування: 1) Транспортне - Суднобудування - Літакобудування - Залізничне 2) Сільськогосподарське		Китай,
Середнє машинобудування: 1) Верстатобудування 2) Автомобілебудування 3) Тракторобудування		
Точне машинобудування: 1) Приладобудування 2) Електротехніка 3) Електроніка		

Рекомендована література:

1. Географія світового господарства (з основами економіки) : навч. посіб. / Я. Б. Олійник та ін. ; за ред. Я. Б. Олійника, І. Г. Смирнова. Київ : Знання, 2011. С. 244–251.
2. Довідковий атлас світу / В. В. Молочко, Ж. Є. Бонк, І. Л. Дрогушевська та ін. К. : ДНВП «Картографія», 2010. 328 с.
3. Економічна і соціальна географія світу : навч. посібник / за ред. С. П. Кузика. Львів : Світ, 2002. С. 129–131.
4. Мандрик І. П. Географія світового господарства : конспект лекцій. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2021. С. 77–83.
5. Сюткін С. І. Курс лекцій з географії світового господарства. Суми : СумДПУ, 2020. С. 75–81.
6. List of countries by motor vehicle production. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_countries_by_motor_vehicle_production
7. International Organization of Motor Vehicle Manufacturers. URL: <https://www.oica.net/category/production-statistics/2023-statistics/>

Практична робота № 6

Тема: ГЕОГРАФІЯ ХІМІЧНОЇ ТА ЛІСОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ СВІТУ

Мета: визначити галузеву структуру хімічного та лісопромислового комплексів; виявити чинники розміщення окремих галузей; визначити країни – найбільші виробники окремих видів продукції хімічної та лісової промисловості; удосконалювати вміння та навички роботи з статистичним, картографічним і графічним матеріалом.

Питання для обговорення:

1. Галузева структура хімічної промисловості світу та чинники розміщення окремих галузей.
2. Географія гірничо-хімічної промисловості та основної хімії.
3. Географія хімії органічного синтезу.
4. Галузева структура лісопромислового комплексу світу та чинники розміщення окремих його галузей.
5. Географія лісозаготівельної та деревообробної промисловості світу.
6. Географія целюлозно-паперової та лісохімічної промисловості світу.

Практичні завдання:

1. Користуючись картами атласу й навчальною літературою, складіть таблицю 6.1 «Галузева й територіальна структура хімічної промисловості світу». Зробіть висновки.

Таблиця 6.1

Галузева й територіальна структура хімічної промисловості світу

Галузі та підгалузі хімічної промисловості	Чинники розміщення	Країни та регіони світу
Гірничо-хімічна - Калійні солі - Фосфорити, апатити - Самородна сірка		
Основна хімія - Виробництво кислот - Виробництво мінеральних добрив: <i>азотних</i> <i>фосфорних</i> <i>калійних</i>		
Хімія органічного синтезу - Нафтохімічна - Виробництво синтетичних смол і пластмас - Виробництво синтетичного каучуку - Виробництво хімічних волокон		
Побутова хімія		
Хіміко-фармацевтична		
Парфумерно-косметична		

2. Використовуючи навчальну літературу та інтернет-джерела, дати характеристику одного з трьох основних районів хімічної промисловості світу – Північноамериканського, Західноєвропейського, Азіатсько-Тихоокеанського (за вибором студента). У характеристиці вказати сировинну базу, чинники розвитку та розміщення, основні країни – виробники, найбільші центри хімічної промисловості, найбільші компанії.

3. На основі статистичних даних таблиці 6.2 розрахувати частки країн у світовому виробництві целюлози, паперу та газетного паперу, а також частку газетного паперу у загальному виробництві паперу та целюлози для кожної країни та світу загалом. Доповнити таблицю. На основі отриманих показників побудувати кругові діаграми. Порівняти їх, зробити висновки.

Таблиця 6.2

**Найбільші країни-виробники целюлози,
паперу та газетного паперу, 2019 р.**

№ з/п	Топ-10 країн із виробництва целюлози та паперу	млн т	%	№ з/п	Топ-10 країн із виробництва газетного паперу	млн т	%	Частка газетного паперу, %
1	Китай	112,6		1	Канада	3,1		
2	США	71,9		2	Японія	2,8		
3	Японія	26,1		3	Китай	2,4		
4	Німеччина	22,6		4	Росія	1,4		
5	Індія	15,0		5	Німеччина	1,4		
6	Південна Корея	11,6		6	Індія	1,3		
7	Бразилія	10,3		7	США	1,2		
8	Індонезія	10,2		8	Південна Корея	1,1		
9	Фінляндія	10,1		9	Швеція	1,0		
10	Канада	10,1		10	Франція	0,8		
	Інші країни				Інші країни			
	Світ	337,5			Світ	22,2	100	

Рекомендована література:

1. Географія світового господарства (з основами економіки) : навч. посіб. / Я. Б. Олійник та ін. ; за ред. Я. Б. Олійника, І. Г. Смирнова. Київ : Знання, 2011. С. 252–258, 260–263.
2. Довідковий атлас світу / В. В. Молочко, Ж. Є. Бонк, І. Л. Дрогушевська та ін. К. : ДНВП «Картографія», 2010. 328 с.
3. Економічна і соціальна географія світу : навч. посібник / за ред. С. П. Кузика. Львів : Світ, 2002. С. 131–134.
4. Мандрик І. П. Географія світового господарства : конспект лекцій. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2021. С. 83–92.
5. Сюткін С. І. Курс лекцій з географії світового господарства. Суми : СумДПУ, 2020. С. 82–93.

Практична робота № 7

Тема: ГЕОГРАФІЯ ЛЕГКОЇ ТА ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ СВІТУ

Мета: визначити галузеву структуру легкої та харчової промисловості світу, основні чинники їх розміщення та розвитку; визначити країни – найбільші виробники окремих видів продукції легкої та харчової промисловості; удосконалювати вміння й навички роботи з статистичним, картографічним та графічним матеріалом.

Питання для обговорення:

1. Галузева структура легкої промисловості світу та чинники її розвитку й розміщення.
2. Географія текстильної промисловості світу.
3. Географія шкіряно-взуттєвої промисловості світу.
4. Галузева структура харчової промисловості світу та чинники її розвитку й розміщення.
5. Особливості розвитку та розміщення галузей харчової промисловості у світі.
6. Рибпромисловий комплекс світу.

Практичні завдання:

1. Нанесіть на контурну карту країни, які входять до десятки найбільших виробників бавовняних, вовняних та лляних тканин (табл. 7.1), позначте їх різними типами штриховки (вертикальна, горизонтальна, коса). Зафіксуйте випадки перекриття двох або трьох штриховок і вкажіть ці країни.

Таблиця 7.1

Країни – лідери за виробництвом бавовняних, вовняних та лляних тканин

Бавовняні тканини		Вовняні тканини		Лляні тканини	
1.	Китай	1.	Італія	1.	Росія
2.	Індія	2.	Китай	2.	Білорусь
3.	США	3.	Туреччина	3.	Іспанія
4.	Росія	4.	Японія	4.	Литва
5.	Єгипет	5.	Росія	5.	Чехія
6.	Бразилія	6.	Німеччина	6.	Франція
7.	Італія	7.	Литва	7.	Естонія
8.	Пакистан	8.	США	8.	Україна
9.	Тайвань	9.	Мексика	9.	Румунія
10.	Туреччина	10.	Сирія	10.	Словенія

2. Використовуючи картографічні джерела, навчальну літературу та інтернет-джерела, заповніть таблицю 7.2 «Найбільші країни-виробники продукції харчової промисловості». Вкажіть перших 5–8 країн і зробіть висновки.

**Найбільші країни-виробники
продукції харчової промисловості**

Продукція харчової промисловості	Країни
Цукор	Бразилія
Соняшникова олія	Росія ...
Пальмова олія	Індонезія ...
Молоко	Індія ...
М'ясо	КНР ...
Вино	Італія ...

3. Дайте письмову характеристику рибпромислового комплексу світу, вказавши обсяги вилову риби і морепродуктів, основні регіони вилову, найбільші країни-виробники рибної та рибоконсервної промисловості. Назвіть країни, які мають найбільші риболовецькі флоти та рефрижератори.

Рекомендована література:

1. Географія світового господарства (з основами економіки) : навч. посіб. / Я. Б. Олійник та ін. ; за ред. Я. Б. Олійника, І. Г. Смирнова. Київ : Знання, 2011. С. 264–278.
2. Довідковий атлас світу / В. В. Молочко, Ж. Є. Бонк, І. Л. Дрогушевська та ін. К. : ДНВП «Картографія», 2010. 328 с.
3. Економічна і соціальна географія світу : навч. посібник / за ред. С. П. Кузика. Львів : Світ, 2002. С. 134–135.
4. Мандрик І. П. Географія світового господарства : конспект лекцій. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2021. С. 101–120.
5. Сюткін С. І. Курс лекцій з географії світового господарства. Суми : СумДПУ, 2020. С. 106–120.

Практична робота № 8

**Тема: ГЕОГРАФІЯ СІЛЬСЬКОГО
ГОСПОДАРСТВА СВІТУ**

Мета: встановити структурні й територіальні особливості розвитку сільського господарства світу в зв'язку із ресурсами його розвитку; визначити основні групи сучасних типів сільського господарства світу.

Питання для обговорення:

1. Основні етапи й особливості розвитку сільського господарства світу.
2. НТР і сільське господарство. Географічні відмінності в напрямках і рівнях розвитку сільського господарства.
3. Географія зернового господарства світу.
4. Географія вирощування технічних культур.
5. Географія плідівництва й овочівництва.
6. Географія тваринництва світу.
7. Регіональні особливості розміщення світового сільського господарства.

Практичні завдання:

1. На основі використання літературних джерел доповніть таблицю 8.1 «Основні групи сучасних типів сільського господарства світу».

Таблиця 8.1

Основні групи сучасних типів сільського господарства світу

№ п/п	Соціальна категорія, товарність	Виробничі форми, спеціалізація, головні галузі (культури, види худоби), енергетична оснащеність, інтенсивність	Розміщення: регіони (країни) світу
1.	Родоплемінне й обшинне, споживче та напівтоварне господарство		
2.	Традиційне дрібне, селянське, напівтоварне		
3.	Традиційне велике, поміщицько-латифундське, напівтоварне		
4.	Товарне капіталістичне (ринкове): А. Фермерське Б. Плантаційне		
5.	Товарне виробничо-кооперативне, фермерське та селянське господарство		

2. Використовуючи статистичні дані офіційного сайту ФАО (FAOstat. URL: <http://faostat.fao.org>), доповніть таблицю 8.2 «Динаміка виробництва зернових культур». На основі розрахованих показників побудуйте структурні кругові діаграми виробництва зернових культур (2000, 2010, 2020, 2023 рр.). Поясніть, як змінилася частка окремих культур?

Таблиця 8.2

Динаміка виробництва зернових культур, млн т

Зернові культури	Збір зернових, млн т			
	2000	2010	2020	2023
Зернові, всього	2060,2	2546,6		
Пшениця	585,7	674,9		
Рис	599,4	718,3		
Кукурудза	592,5	875,1		
Ячмінь	133,1	132,4		
Овес	26,1	21,0		
Жито	20,1	14,5		
Просо	27,7	25,6		
Сорго	55,7	58,1		

3. Письмово поясніть, які переваги має тваринництво над рослинництвом. Чому високорозвинені країни мають вищі темпи приросту валової продукції тваринництва? Чому

за показниками середньодушового виробництва тваринницької продукції на провідних позиціях перебувають високорозвинені країни, хоча за розмірами поголів'я лідирують країни «третього світу»?

4. Використовуючи навчальну літературу та інтернет-джерела (FAOstat. URL: <http://faostat.fao.org>) заповніть таблицю 8,3 «Тваринництво світу в 2020 р.». Зробіть висновки.

Таблиця 8,3

Тваринництво світу в 2020 р.

Назва показника	Одиниця виміру	Кількісні показники	Країни з найбільшим поголів'ям
Поголів'я ВРХ, у т. ч. корів			
Поголів'я свиней			
Поголів'я овець			
Поголів'я курей			
Поголів'я коней			
Поголів'я верблюдів			
Виробництво м'яса			
Виробництво молока			
Виробництво вовни			
Виробництво меду			
Виллов риби			

Рекомендована література:

1. Географія світового господарства (з основами економіки) : навч. посіб. / Я. Б. Олійник та ін. ; за ред. Я. Б. Олійника, І. Г. Смирнова. Київ : Знання, 2011. С. 280–315.
2. Голиков А. П., Олійник Я. Б., Степаненко А. В. Вступ до економічної і соціальної географії. Київ : Либідь, 1996. С. 193–198.
3. Довідковий атлас світу / В. В. Молочко, Ж. Є. Бонк, І. Л. Дрогушевська та ін. К. : ДНВП «Картографія», 2010. 328 с.
4. Економічна і соціальна географія світу : навч. посібник / за ред. С. П. Кузика. Львів : Світ, 2002. С. 135–142.
5. Мандрик І. П. Географія світового господарства : конспект лекцій. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2021. С. 101–120.
6. Сюткін С. І. Курс лекцій з географії світового господарства. Суми : СумДПУ, 2020. С. 106–120.
7. FAOstat. URL: <http://faostat.fao.org>

Практична робота № 9

Тема: ГЕОГРАФІЯ ТРАНСПОРТУ СВІТУ

Мета: визначити місце транспорту в світовому господарстві; виявити головні особливості діяльності різних видів транспорту, тенденції у його геопросторовій організації, зростання ролі окремих транспортних вузлів, розвитку транспортної мережі та глобальних логістичних каналів; давати характеристику регіональних транспортних систем.

Питання для обговорення:

1. Основні параметри та тенденції розвитку світової транспортної системи.
2. Географія сухопутних видів транспорту світу.
3. Трубопровідний транспорт світу.
4. Водний транспорт світу.
5. Авіаційний транспорт світу.
6. Північноамериканська регіональна транспортна система.
7. Транспортна система країн Західної Європи.
8. Особливості та проблеми розвитку транспортних систем країн, що розвиваються.

Практичні завдання:

1. Поясніть, що таке країна «зручного прапора» або «вільної реєстрації». Використовуючи навчальну літературу та інтернет-джерела, складіть рейтинг 10 перших країн «зручного прапора». Результати оформіть у вигляді таблиці 9.1.

Таблиця 9.1

Країни «зручного прапора»

№ з/п	Країна	Кількість суден, одиниць	Тоннаж морського флоту, бр.-реєстр. т

2. На контурній карті світу способом значків позначте найбільші за вантажообігом морські порти світу (табл. 9.2) і 10 держав, які володіють найбільшим (за тоннажем) морським торговельним флотом, використовуючи також дані таблиці 9.1. Зробіть висновки.

Таблиця 9.2

Найбільші морські порти світу, 2020 р.

№ з/п	Порт	Країна	Обсяг вантажів, млн. т
1	Шанхай	Китай	43,3
2	Сінгапур	Сінгапур	37,2
3	Нінбо	Китай	27,5
4	Шеньчжень	Китай	25,8
5	Гуанчжоу	Китай	23,2
6	Пусан	Південна Корея	22,0
7	Ціндао	Китай	21,0
8	Гонконг	Китай	18,4
9	Тяньцзінь	Китай	17,3
10	Роттердам	Нідерланди	14,8
11	Дубай	ОАЕ	14,1
12	Порт-Кланг	Малайзія	13,6
13	Антверпен	Бельгія	11,9
14	Сяминь	Китай	11,1
15	Гаосюн	Тайвань	10,4

3. На контурній карті світу способом значків позначте найбільші за пасажирообігом аеропорти світу (табл. 9.3), з-поміж них виділіть найбільші авіавузли й авіахаби.

Найбільші аеропорти світу, 2020 р.

№ з/п	Назва аеропорту	Місто	Країна	Пасажиро-обіг, млн пас.
1	Харстфілд	Атланта	США	103,9
2	Столичний	Пекін	Китай	95,8
3	Дубай	Дубай	ОАЕ	88,2
4	Ханеда	Токіо	Японія	85,2
5	Лос-Анджелес	Лос-Анджелес	США	84,6
6	О'Хейр	Чикаго	США	79,8
7	Хітроу	Лондон	Великобританія	77,9
8	Гонконг	Гонконг	Китай	72,7
9	Падун	Шанхай	Китай	70,0
10	Шарль-де-Голль	Париж	Франція	69,5
11	Схіпхол	Амстердам	Нідерланди	68,4
12	Даллас/Форт-Уерт	Даллас/Форт-Уерт	США	67,1
13	Гуанчжоу	Гуанчжоу	Китай	65,8
14	Франкфурт-на-Майні	Франкфурт-на-Майні	Німеччина	64,5
15	Ататюрк	Стамбул	Туреччина	63,7

4. Використовуючи карти атласу та навчальну літературу, складіть економіко-географічну характеристику регіональної транспортної системи (за вибором студента): Західноєвропейська, Північноамериканська, Євразійська, Латиноамериканська, Африканська, Австралійська та ін. У характеристиці необхідно визначити провідні види транспорту у перевезенні вантажів і пасажирів та в зовнішніх і внутрішніх перевезеннях; вказати довжину та густоту шляхів сполучення; назвати основні транспортні магістралі, найбільші морські та річкові порти, аеропорти тощо; визначити основні проблеми розвитку транспорту.

Рекомендована література:

1. Географія світового господарства (з основами економіки) : навч. посіб. / Я. Б. Олійник та ін. ; за ред. Я. Б. Олійника, І. Г. Смирнова. Київ : Знання, 2011. С. 323–380.
2. Голиков А. П., Олійник Я. Б., Степаненко А. В. Вступ до економічної і соціальної географії. Київ : Либідь, 1996. С. 193–198.
3. Довідковий атлас світу / В. В. Молочко, Ж. Є. Бонк, І. Л. Дрогушевська та ін. К. : ДНВП «Картографія», 2010. 328 с.
4. Економічна і соціальна географія світу : навч. посібник / за ред. С. П. Кузика. Львів : Світ, 2002. С. 144-149.
5. Кирилюк А. В. Зручний прапор та безпека мореплавства. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/3423/%D0%9A%D0%B8%D1%80%D0%B8%D0%BB%D1%8E%D0%BA.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
6. Мандрик І. П. Географія світового господарства : конспект лекцій. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2021. С. 121–136.
7. Покотілов І. П. Міжнародний реєстр суден – детермінант конкурентних переваг морської галузі. URL: http://kma.ks.ua/ua/images/science/publications/2012/1_6/pokotil.pdf
8. Сюткін С. І. Курс лекцій з географії світового господарства. Суми : СумДПУ, 2020. С. 121–131.

Практична робота № 10

Тема: МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ ТА СВІТОГОСПОДАРСЬКІ ЗВ'ЯЗКИ

Мета: визначити суть та структуру міжнародних економічних відносин і світогосподарських зв'язків, сучасні тенденції у їх розвитку; виявити географічні особливості міжнародної торгівлі товарами, послугами, продукцією інтелектуальної праці, світового фінансового ринку.

Питання для обговорення:

1. Суть і структура міжнародних економічних відносин.
2. Зміст міжнародної торгівлі та сучасні тенденції в її розвитку.
3. Географія міжнародної торгівлі товарами.
4. Географія міжнародної торгівлі послугами.
5. Географія міжнародної торгівлі продукцією інтелектуальної праці.
6. Географія світового фінансового ринку.

Практичні завдання:

1. Використовуючи статистичні дані офіційного сайту СОТ та «Світового Атласу даних», заповніть таблицю 10.1 «Країни – лідери у світовій торгівлі товарами у 2020 р.», в якій наведіть дані по десяти перших країнах у рейтингу. Проаналізуйте дані таблиці.

Таблиця 10.1

Країни – лідери у світовій торгівлі товарами у 2020 р.

Місце країни	Країни – експортери	Обсяг, млрд дол. США	Частка, %	Місце країни	Країни – імпортери	Обсяг, млрд дол. США	Частка, %
1				1			
2				2			
3				3			
4				4			
5				5			
6				6			
7				7			
8				8			
9				9			
10				10			
Разом 10 країн				Разом 10 країн			
Світовий експорт товарів			100,0	Світовий імпорт товарів			100,0

2. За даним таблиці 10.1 побудуйте кругові діаграми «Географічна структура світового експорту товарів у 2020 р.» і «Географічна структура світового імпорту товарів у 2020 р.». Проаналізуйте дані таблиці.

3. Використовуючи статистичні дані офіційного сайту СОТ, заповніть таблицю 10.2 «Товарна структура світового експорту, 2020 р.». Дані таблиці проаналізуйте.

Таблиця 10.2

Товарна структура світового експорту, 2020 р.

Товарна група	Обсяг експорту, млрд дол. США	% до підсумку
Сільськогосподарська продукція		
Паливо та продукція гірничодобувної промисловості		
Паливо		
Готові вироби		
Залізо та сталь		
Хімікати		
Офісне й телекомунікаційне обладнання		
Машини й транспортні засоби		
Текстиль		
Одяг		

4. Використовуючи статистичні дані офіційного сайту СОТ і сайту «Світовий Атлас даних», заповніть таблицю 10.3 «Країни – лідери у світовій торгівлі послугами у 2020 р.», в якій наведіть дані по десяти перших країнах у рейтингу. Проаналізуйте дані таблиці.

Таблиця 10.3

Країни – лідери у світовій торгівлі послугами у 2020 р.

Місце країни	Країни – експортери	Обсяг, млрд дол. США	Частка, %	Місце країни	Країни – імпортери	Обсяг, млрд дол. США	Частка, %
1				1			
2				2			
3				3			
4				4			
5				5			
6				6			
7				7			
8				8			
9				9			
10				10			
Разом 10 країн				Разом 10 країн			
Світовий експорт послуг			100,0	Світовий імпорт товарів			100,0

5. За даним таблиці 10.3 побудувати кругові діаграми «Географічна структура світового експорту послуг у 2020 р.» і «Географічна структура світового імпорту послуг у 2020 р.».

Рекомендована література:

1. Географія світового господарства (з основами економіки) : навч. посіб. / Я. Б. Олійник та ін. ; за ред. Я. Б. Олійника, І. Г. Смирнова. Київ : Знання, 2011. С. 553–566.
2. Економічна і соціальна географія світу : навч. посібник / за ред. С. П. Кузика. Львів : Світ, 2002. С. 149–153.
3. Мандрик І. П. Географія світового господарства : конспект лекцій. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2021. С. 153–165.
4. Світова Організація Торгівлі : веб-сайт. URL: www.wto.org/statistics.
5. Світовий ринок товарів та послуг : навч.-метод. посібник / Л.Л. Носач та ін. Харків : Форт, 2014. 295 с.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Суть та структура світового господарства.
2. Етапи розвитку світового господарства.
3. Закономірності розвитку і розміщення світового господарства.
4. Міжнародний поділ праці як основна наукова категорія географії світового господарства.
5. Економічна інтеграція, глобалізація, регіоналізація.
6. Географія мінеральних ресурсів світу.
7. Використання земельно-грунтових ресурсів світу.
8. Рекреаційний потенціал світу.
9. Водні ресурси світу та їх використання.
10. Галузева структура світового господарства.
11. Територіальна структура світового господарства.
12. Ресурси Світового океану: географічний аспект.
13. Територіальні поєднання природних ресурсів світу.
14. Світовий ринок трудових ресурсів.
15. Сутність глобальних екологічних проблем.
16. Сутність глобальних економічних проблем.
17. Сутність глобальної продовольчої проблеми.
18. Географія гірничодобувної промисловості світу.
19. Паливно-енергетичний баланс світу: історико-географічні аспекти.
20. Географія світового машинобудування.
21. Географія харчової промисловості світу.
22. Географія чорної металургії світу.
23. Географія кольорової металургії світу.
24. Географія видавничо-поліграфічної промисловості світу.
25. Географія хімічної промисловості світу.
26. Географія світового тваринництва.
27. Географія світового рослинництва.
28. Географія світового виноробства.
29. Географія світового рибальства.
30. Географія світової кіноіндустрії.
31. Інфраструктура світового господарства.
32. Географія світової торгівлі товарами.
33. Географія світової торгівлі послугами.
34. Основні параметри світової транспортної системи світу.
35. Регіональні транспортні системи світу.
36. Географія світових інформаційних комунікацій.
37. Міжнародний туризм як галузь світового господарства.
38. Географія світової науки.
39. Загальні тенденції розвитку світового ринку послуг.
40. ТНК та їх значення у світовому господарстві.

ЗМІСТ

Передмова	3
Опис навчальної дисципліни	5
Структура навчальної програми курсу	6
Практичні роботи	7
Практичне заняття № 1	7
Практичне заняття № 2	10
Практичне заняття № 3	12
Практичне заняття № 4	15
Практичне заняття № 5	17
Практичне заняття № 6	19
Практичне заняття № 7	21
Практичне заняття № 8	22
Практичне заняття № 9	24
Практичне заняття № 10	27
Питання для підсумкового контролю	30

Навчально-методичне видання

**Мандрик Ірина Петрівна
Лажнік Володимир Йосипович**

Географія світового господарства

*Методичні рекомендації до практичних занять
для студентів денної форми навчання*

Друкується в авторській редакції

Підписано до друку 23.05.2025. Формат 60X84 ¹/₁₆.
Ум. друк. арк. 1,26. Замовлення № 150. Тираж 100.
Папір офсетний. Гарнітура Times. Друк офсетний.

Друк ПП Іванюк В. П.
43021, м. Луцьк, вул. Винниченка, 65.
Свідоцтво Держкомінформу України
ВЛн № 31 від 4.02.2004 р.